

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

ТЕРЕНТЬЄВА ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК: 005.7 : 330.341:65.014:65.015

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИКРИЗОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
(за матеріалами підприємств з виробництва електродвигунів України)

Спеціальність 08.00.04 - Економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2015

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі економіки підприємств ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» Міністерства освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Кукоба Володимир Павлович,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
професор кафедри економіки підприємств

Офіційні опоненти : доктор економічних наук, професор
Нусінова Олена Володимирівна,
директор ТОВ «Джером секьюритиз», м.Київ

кандидат економічних наук, доцент
Лобов Сергій Павлович,
ДВНЗ «Криворізький національний університет»,
доцент кафедри обліку, аналізу, аудиту і
адміністрування підприємств

Захист відбудеться «__» лютого 2016 р. о 16⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.006.03 ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1, ауд. 203.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Дегтярівська, 49-г, ауд. 601.

Автореферат розіслано «__» грудня 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
доктор економічних наук, професор

А.В.Федорченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Стабілізація та подальший розвиток економіки України обумовлюють інтенсивний пошук нової парадигми життєдіяльності підприємств і, в першу чергу, вирішення проблемних питань антикризового управління. Досвід свідчить, що підприємства по-різному реагують на кризові прояви. Ті, що визначають кризову ситуацію на початковому етапі її розвитку і своєчасно починають проводити ефективну антикризову діяльність, за короткий час виходять із кризи, інші доходять до банкрутства, а при певних обставинах, і до самоліквідації.

Глибока криза у сфері виробництва електродвигунів, нестача обґрунтованих сучасних методів визначення масштабів і глибини кризи та оцінки її впливу на результати діяльності підприємств, недостатність методологічних розробок щодо побудови ефективних систем управління для подолання кризових явищ визначили необхідність проведення дослідження та обґрунтування напрямків формування механізму забезпечення антикризової діяльності вітчизняних підприємств.

Наукова та прикладна проблематика різних аспектів антикризової діяльності підприємств тривалий час знаходиться у полі зору вітчизняних науковців, серед яких слід виокремити В. Василенко, Л. Лігоненко, М. Колісник, В. Кукобу, С. Лобова, О. Нусінову, Г. Тельнову, З. Шершньову, а також зарубіжних: В. Батуріна, У. Бівера, Е. Гурова, В. Ларицького, Р. Ліса, Н. Маслова, Е. Козлової, Дж. Фулмер та ін.

Незважаючи на значний внесок науковців у вирішення проблеми протидії кризовим процесам на підприємствах, окремі аспекти методології та технології формування ефективних систем забезпечення активної антикризової діяльності підприємств досі не отримали комплексного обґрунтування. Зокрема, недостатньо досліджено процеси забезпечення діяльності підприємств у контексті їхньої протикризової діяльності. Наявний інструментарій не дозволяє своєчасно сформулювати адекватні механізми протидії кризовим проявам. Практично відсутні загальноприйнятні наукові розробки стосовно методів проектування механізмів забезпечення функціонування антикризових систем підприємств, що не дозволяє на практиці розв'язати проблему створення ефективних гомеостатичних систем управління підприємствами.

Викладене свідчить про нагальну необхідність дослідження методологічних і прикладних аспектів організації процесу формування механізмів функціонування систем забезпечення антикризової діяльності підприємств та отримання на цій основі нових наукових результатів. Актуальність і значущість окреслених питань зумовили вибір теми, визначили мету, завдання, об'єкт, предмет і логіку дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана згідно плану науково-дослідних робіт кафедри економіки підприємств «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за темами «Економіка, організація та результативність діяльності підприємств» (державний реєстраційний номер 0106U001802) і «Теоретичні, науково-методичні та прикладні засади ефективності функціонування і розвитку підприємств» (державний реєстраційний номер 0111U002614). У межах зазначених тем автором розроблено організаційну структуру, функції, завдання і процедури

функціонування системи забезпечення антикризової діяльності підприємств.

Мета і завдання дослідження. Основною метою дослідження є узагальнення теоретичних засад протидії кризовим процесам у виробничій сфері та розробка прикладного інструментарію щодо формування систем забезпечення ефективної антикризової діяльності вітчизняних промислових підприємств.

Для досягнення визначеної мети поставлено та вирішено наступні завдання:

- визначити економічну сутність і складові антикризової діяльності;
- дослідити методичну основу визначення головних параметрів оціночних показників ефективності антикризової діяльності підприємств;
- обґрунтувати внутрішню структуру системи забезпечення антикризової діяльності і розробити порядок її функціонування;
- дослідити поточний стан і тенденції розвитку підприємств, які виготовляють електродвигуни в Україні;
- здійснити аналіз основних показників діяльності українських підприємств із виробництва електродвигунів і встановити ознаки кризових процесів, що мають місце у них;
- оцінити масштаби розвитку кризових процесів на вітчизняних підприємствах - виробниках електродвигунів;
- розробити систему економічного забезпечення антикризової діяльності підприємств;
- запропонувати технологію імплементації складових системи організаційно-економічного забезпечення антикризової діяльності на вітчизняних електротехнічних підприємствах;
- оцінити ефективність впровадження та функціонування системи організаційно-економічного забезпечення антикризової діяльності підприємств.

Об'єктом дослідження є процеси формування та організації забезпечення антикризової діяльності підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних аспектів забезпечення ефективної антикризової діяльності вітчизняних промислових підприємств.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційної роботи становить система загальнонаукових і спеціальних методів. При формуванні теоретичного фундаменту роботи широко використовувались аксіоматичний, історичний методи аналізу і синтезу. Найбільш вагомі теоретичні розробки ґрунтуються на використанні сучасних положень і поглядів економічної теорії (тектології), новітніх результатах досліджень теорії систем й організації. Отримані прикладні результати роботи базуються на наступних методах дослідження: метод формалізації дозволив визначити структурну побудову підприємницьких структур та елементів механізмів забезпечення антикризової діяльності; статистичні методи покладено в основу аналітичної оцінки результатів діяльності підприємств, визначення масштабів і глибини кризових процесів у галузі, розробки прогнозу зміни прибутковості підприємств при впровадженні антикризових заходів; метод моделювання використано при розробці прикладного інструментарію для визначення результативності функціонування механізмів протикризової діяльності; метод

економічного прогнозування дозволив визначити наслідки впровадження проектних рішень з удосконалення систем управління на вітчизняних підприємствах з виробництва електродвигунів.

Інформаційну базу дослідження складають монографії, наукові статті зарубіжних і вітчизняних учених, аналітичні журнали, нормативно-правові акти Міністерства Фінансів України та Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, дані Державної служби статистики України, дані аналітичних, рейтингових і маркетингових агенцій, управлінська та фінансова звітність підприємства, дані офіційних сайтів мережі Інтернет, а також результати прикладних досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів. Дослідження процесів формування антикризових систем управління підприємницькими структурами у сфері виробництва електродвигунів дозволило отримати наступні результати:

вперше

- обґрунтовано методологічні підходи до здійснення підприємством антикризової діяльності, на основі яких запропоновано методи моделювання процесів організаційно-економічного забезпечення такої діяльності з урахуванням структуризації елементів відповідної системи та визначення порядку комунікацій між її складовими, що дозволяє розробити організаційно-структурну модель цієї системи, позиціонувати суб'єкти і об'єкти забезпечення даної діяльності, встановити ступінь централізації функцій і регламенти роботи виконавців;

удосконалено:

- класифікаційний підхід стосовно виокремлення антикризових дій за критерієм виявлення і ліквідації кризових процесів на підприємстві за ознаками спорідненості технологій виконання цих робіт, який, на відміну від існуючих, дозволяє більш точно ідентифікувати стадії кризового процесу на підприємствах і обирати ефективні варіанти робіт щодо забезпечення їх антикризової діяльності;

- підходи до структуризації господарського механізму підприємств за напрямками виконання функціональних дій, що дозволяє доповнити склад елементів організаційно-економічного забезпечення їх антикризової діяльності, визначити взаємозв'язки між його складовими, сформулювати функції елементів та надати опис базових процесів їх функціонування;

- методичні підходи до виконання робіт із організаційно-економічної підтримки антикризової діяльності на підприємстві, у рамках яких визначено склад робіт залежно від їх спрямувань, надано опис цих робіт, розроблено формалізовані моделі послідовності виконання протикризових робіт за напрямками: ідентифікації, локалізації і ліквідації кризи, що у сукупності дозволяє розраховувати прогнозні витрати підприємства на виконання протикризових робіт, оцінювати їх прогнозу ефективність;

набули подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат антикризового менеджменту в аспекті забезпечення протикризових дій підприємства шляхом виокремлення нових процесів і їх характеристик, що дозволило уточнити поняття «антикризова діяльність», доповнити тлумачення понять «механізм антикризової діяльності» і «забезпечення антикризової діяльності» підприємства;

–технологія впровадження організаційно-економічних проектних рішень із забезпечення антикризової діяльності підприємства, що дозволяє розробити процедуру імплементації механізму забезпечення антикризової діяльності, скласти перелік та розробити деталізований опис основних робіт із впровадження даного механізму й встановити їх реперні точки;

– аналітичний інструментарій визначення ефективності виконання протикризових робіт та прийняття рішень у сфері антикризового менеджменту підприємств, шляхом введення диференційованих змінних і спрощених оціночних показників, що дозволяє обґрунтувати раціональний алгоритм оцінювання результативності й ефективності функціонування системи організаційно-економічного забезпечення антикризової діяльності.

Практичне значення одержаних результатів. Основні наукові положення дисертації доведено до рівня методичних розробок, що дозволяє використати їх у практиці формування антикризових систем управління на електротехнічних та інших підприємствах промислового комплексу України.

Прикладні рекомендації призначені для широкого застосування на вітчизняних підприємствах, незалежно від характеру їх діяльності, форм власності, організаційно-правових форм, розмірів тощо. Універсальність комплексу розроблених рекомендацій підтверджується впровадженням методичних розробок і прикладних рекомендацій: на ДП «Завод «Електроважмаш» у практичну діяльність впроваджено організаційну структуру підрозділу з управління фінансово-економічним блоком підприємства для забезпечення його антикризової діяльності (довідка № 255/02-69 від 29.10.2014 р.); у ТОВ «Електротехнічна компанія Е-НЕКСТ Україна» внесено зміни в організаційну структуру управління підприємства згідно запропонованої типізованої схеми розміщення підрозділу із забезпечення його антикризової діяльності при повній децентралізації функцій (довідка № 01-07 Д від 12.01.2015 р.).

Ключові положення дослідження знайшли своє відображення у навчальному процесі у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», при викладанні дисциплін «Управління антикризовою діяльністю підприємства», «Управління проектами» зі спеціальності «Економіка підприємства» (довідка від 10.02.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною завершеною роботою, в якій, на основі аналізу та узагальнення теоретичного й емпіричного матеріалу, проведене дослідження антикризової діяльності підприємства, її організації та технології функціонування; досліджено нормативно-правові акти Міністерства Фінансів України та Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, дані Державної служби статистики України; узагальнено теоретичний базис і на його основі сформовано методичний інструментарій створення та впровадження систем забезпечення антикризової діяльності підприємств.

Всі наукові результати, наведені в дисертації, отримано автором особисто. В наукових працях, опублікованих у співавторстві, використано лише ті ідеї та положення, які є результатом його особистих досліджень.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати

дослідження доповідалися, були обговорені та отримали позитивний відгук на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях: «Економіка підприємства: теорія та практика» (м. Київ, 12 жовтня 2012 р., 10 жовтня 2014 р.), «Тренінгові технології в освіті та бізнесі: досвід і перспективи застосування» (м. Київ, 18-21 лютого 2013 р.), «Модернізація національної економіки: зміни в умовах кризи» (м. Херсон, 15-16 травня 2015 р.), «Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я» (м. Харків, 20-22 травня 2015 р.), «Сучасні аспекти розвитку світової економіки під впливом глобалізації» (м. Одеса, 22-23 травня 2015 р.).

Публікації. Основні результати і висновки дисертаційної роботи опубліковано у 13 наукових працях загальним обсягом 4,8 д.а., з них: 6 - статей – у наукових фахових виданнях, 1 – науковому фаховому виданні України, яке зареєстровано у міжнародних наукометричних базах, 6 - в інших виданнях.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 209 сторінок друкованого тексту, включаючи 43 таблиці на 18 сторінках, 43 рисунки на 16 сторінках і 4 додатки на 42 сторінках, список використаних джерел містить 245 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, висвітлено наукову новизну, практичну значущість одержаних результатів та особистий внесок здобувача, наведено відомості про апробацію результатів дослідження.

У розділі 1 «Теоретичні та методичні засади забезпечення антикризової діяльності підприємств» досліджено економічну сутність і процеси антикризової діяльності підприємства, проаналізовано методи визначення її параметрів та оціночні показники для визначення даної діяльності, визначено технології виконання робіт із забезпечення антикризових дій на підприємстві.

Теоретичні узагальнення понять і категорій, які стосуються антикризової діяльності, дозволили встановити, що на сьогоднішній день не існує чіткого розуміння її сутності, а також організації забезпечення такої діяльності на підприємстві. За результатами етимологічного аналізу понятійного апарату антикризового менеджменту уточнено поняття «діяльність» – як сукупність взаємопов'язаних дій суб'єкта для досягнення встановленої мети, а також «антикризова діяльність» – як сукупність скоординованих у певному напрямку дій суб'єкта для попередження, локалізації, ліквідації кризових явищ та процесів на підприємстві. На цій основі сформульовано розуміння поняття «забезпечення антикризової діяльності підприємства», як упорядкованої послідовності дій із створення організаційних, технічних, економічних та соціальних умов для своєчасного виявлення, ефективної локалізації і повної ліквідації негативних проявів кризових процесів.

Антикризова діяльність підприємства є своєрідною специфічною сукупністю дій, спрямованих на протидію кризовим процесам на ньому та їх наслідкам. Вона передбачає виконання робіт із: комплексного дослідження ринку, створення

новацій, виробництва нового продукту, його збуту та обслуговування тощо. Дана діяльність має всі основні ознаки господарської діяльності підприємства, але з орієнтацією на виявлення і ліквідацію кризових процесів. Виходячи із цільової орієнтації антикризових дій, автором виокремлено такі напрями даного виду діяльності: попередження, локалізація, ліквідація. Для упорядкування процедури виконання робіт з антикризової діяльності розроблено технологію їх виконання за специфічними напрямками. Так, для напрямку «попередження кризи на підприємстві» рекомендовано виконання робіт із: визначення сценаріїв розвитку кризи; прогнозування проявів кризових процесів; розробки, реалізації і оцінювання результативності заходів із попередження кризових явищ і процесів. Для напрямку «локалізація кризи на підприємстві» запропоновано здійснювати: діагностику кризових явищ і процесів; розробку, реалізацію та оцінювання результативності заходів із локалізації кризи. А для напрямку «ліквідація кризових процесів» обґрунтовано склад робіт із: діагностики динаміки локалізації кризи; розробки, реалізації й оцінювання результативності заходів із ліквідації кризи.

В роботі досліджено існуючі методи та підходи до діагностики кризових процесів й прогнозування їх розвитку. На їх основі сформовано такі групи: 1) система окремих показників та неформальних індикаторів; 2) сукупність показників за різними напрямками діагностики; 3) інтегральні показники оцінювання параметрів діяльності підприємства. Для кожної групи визначено особливості застосування аналітичного та оціночного інструментарію.

Особливу увагу в роботі приділено методам оцінювання доцільності та ефективності виконання робіт у сфері антикризової діяльності. Серед найбільш розповсюджених, при проектуванні антикризових систем, визнано за доцільне використовувати метод SMART, а для прогнозування оптимальності виконання протикризових робіт - метод PERT. У якості синтезованого результату систематизації показників оцінювання доцільності проектованих антикризових дій в роботі наведено відповідну матрицю оціночних показників.

Дослідження технологій діяльності підприємств та виконання робіт із протидії кризовим проявам, а також процесів ліквідації наслідків кризи дозволило встановити особливості здійснення антикризової діяльності на підприємстві. Дана особливість проявляється через специфічність цільової орієнтації даного виду робіт на підприємстві. На цій основі відокремлено процеси антикризової діяльності, антикризового управління і забезпечення антикризових дій. Роботи із забезпечення антикризової діяльності згруповано за окремими напрямками, які утворюють спеціальні складові даної діяльності: техніко-технологічну, соціальну, економічну, кадрову, інформаційно-комунікативну, організаційно-розпорядчу, правову.

На основі результатів систематизації робіт із протикризової діяльності підприємства структуровано основні функції підрозділів, які повинні займатися забезпеченням антикризових дій (рис.1). Дана структуризація дозволяє проектувати організацію виконання даного виду робіт на підприємстві, формувати внутрішню будову підрозділів антикризової діяльності, а також організовувати їхні вертикальні та горизонтальні зв'язки.

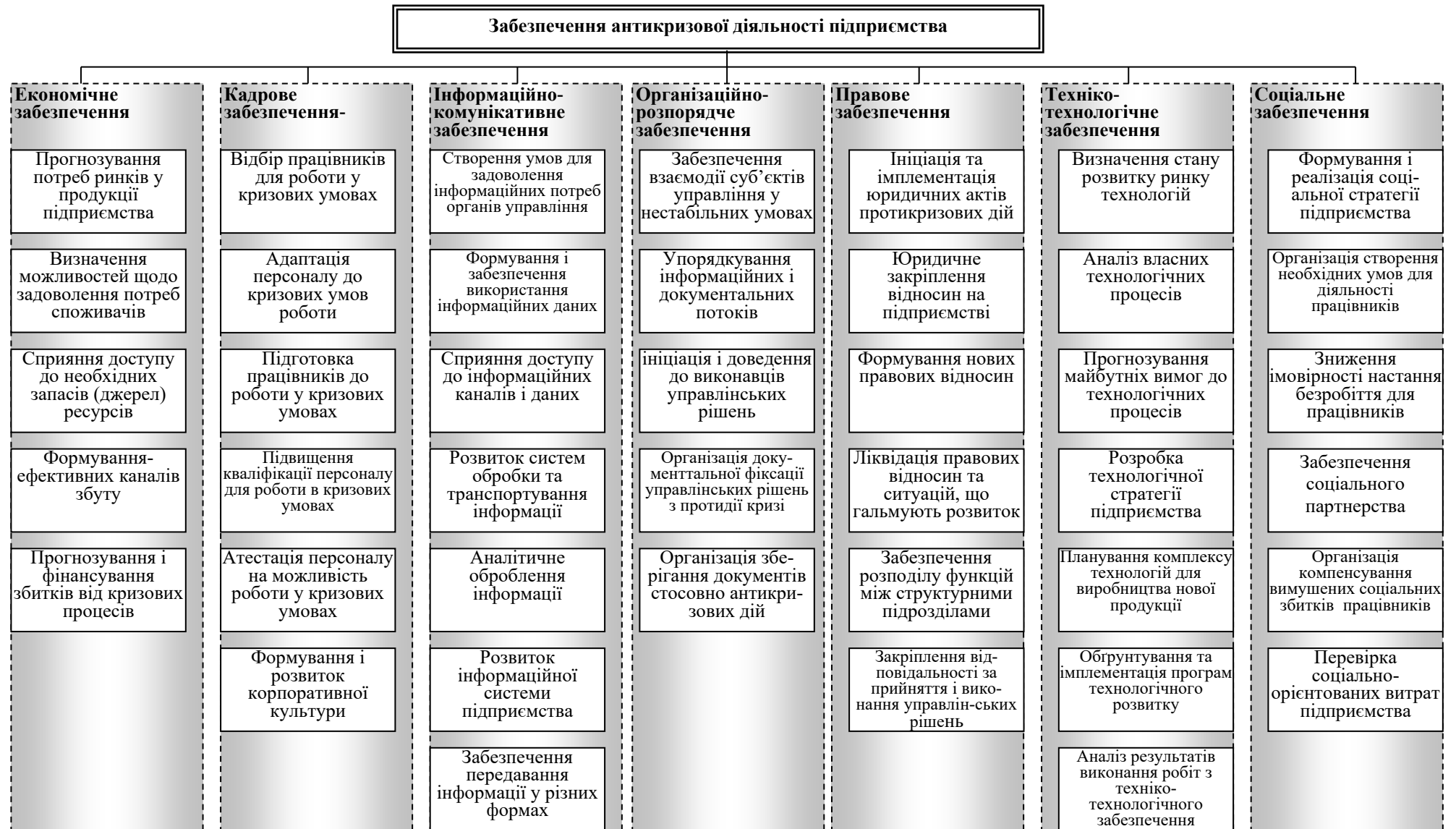

Рис. 1. Структура основних функцій забезпечення антикризової діяльності підприємства
 Джерело: розроблено автором

У розділі 2 «Аналітична оцінка розвитку кризових процесів на підприємствах з виробництва електродвигунів в Україні» встановлено поточний стан і тенденції розвитку таких підприємств, проведено аналіз показників виробничо-господарської діяльності, оцінено ефективність антикризової діяльності підприємств-виробників електродвигунів.

Галузь вітчизняного електротехнічного машинобудування, яка в основному спеціалізується на випуску електродвигунів, можна вважати стратегічною для розвитку економіки України, оскільки частка обсягів її виробництва у загальних обсягах виробництва галузі машинобудування становить майже 18% (рис.2).

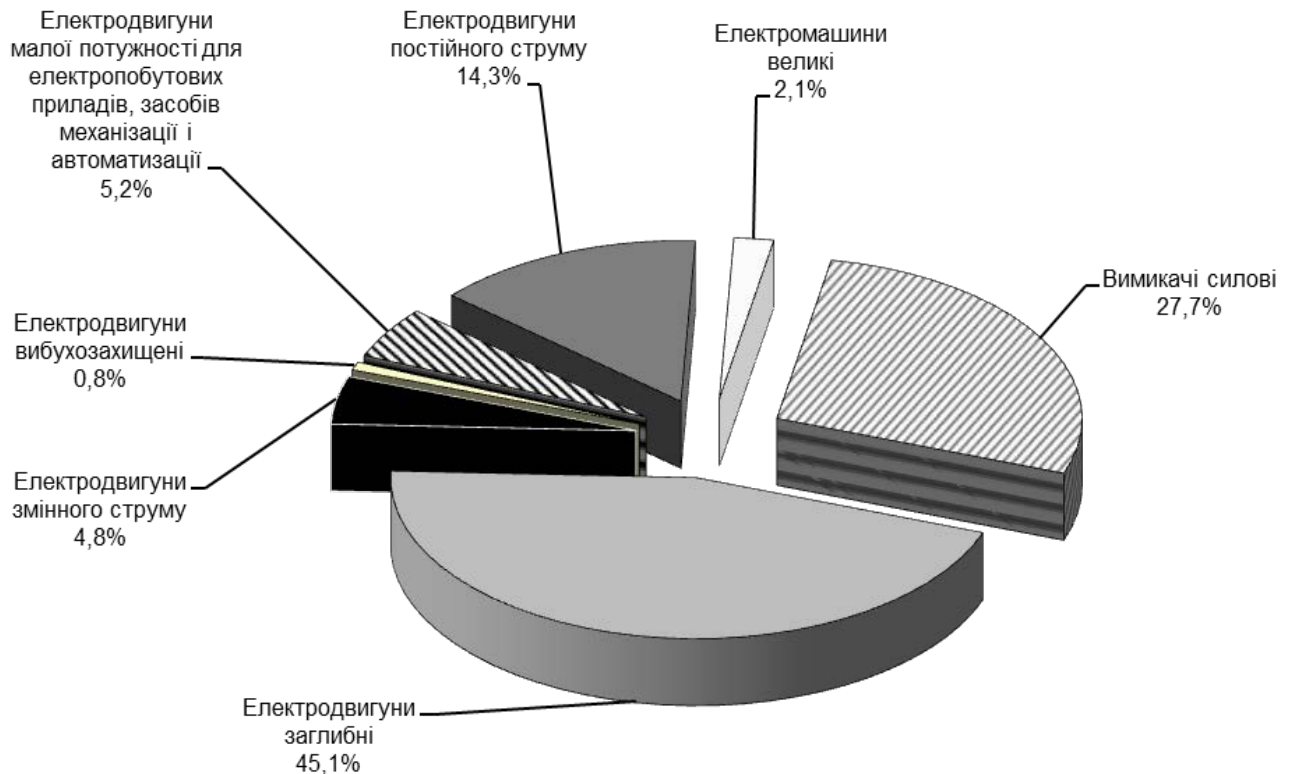

Рис.2. Структура випуску продукції електротехнічного машинобудування

Джерело: розраховано автором за даними Держстату України

Зміна обсягів виробництва продукції електромашинобудування протягом останнього десятиліття майже повністю відповідає тенденціям розвитку національної економіки, однак після фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр. вона усе ще не відновила своїх позицій (рис. 3). Найбільше серед машинобудівних підприємств України постраждали виробники електродвигунів. Це відбулося через зменшення зовнішнього попиту, зниження експорту електротехнічної продукції, зменшення обсягів виробництва та збільшення запасів готової продукції на складах.. На електротехнічних підприємствах спостерігається збільшення кредиторської та дебіторської заборгованості. Значну роль у зниженні обсягів виробництва відіграло зменшення експорту сировини, матеріалів, енергоресурсів, напівфабрикатів та комплектуючих, входження на ринок більш дешевої імпортої продукції, втрата платоспроможних ринків збуту.

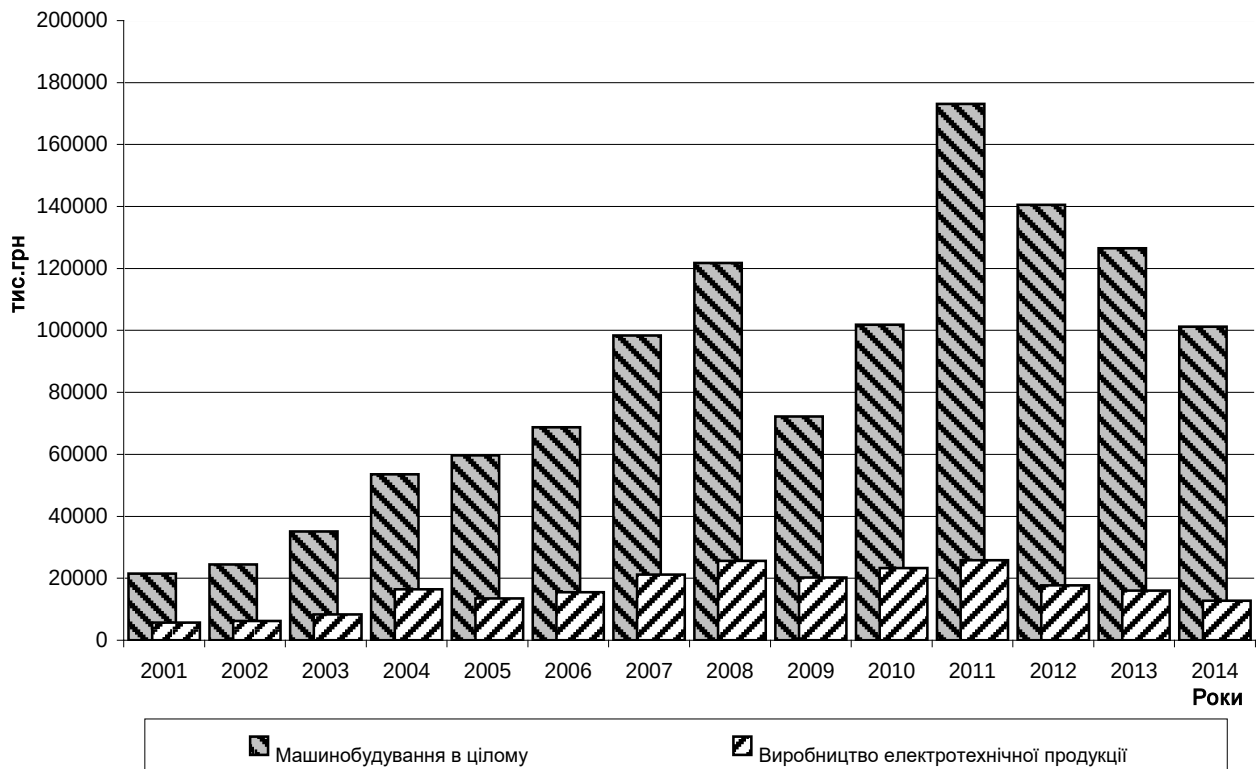

Рис. 3. Зміна обсягів виробництва підприємств електротехнічного машинобудування України у 2001-2014 рр.

Джерело: розраховано автором за даними Держстату України

Поглиблена діагностика антикризової діяльності підприємств, що виготовляють електродвигуни, на основі найбільш розповсюджених методик діагностики неплатоспроможності і прогнозування банкрутства підприємства, а також за критерієм хронічної збитковості, дозволила констатувати, що роботи з антикризової діяльності на більшості підприємств галузі вітчизняного електротехнічного машинобудування здійснюються вкрай незадовільно (табл. 1).

Крім виявлення недоліків у антикризовій діяльності підприємств, у роботі також встановлено недосконалість окремих методів прогнозування їх банкрутства. Так, за методом діагностики кризового стану і прогнозування імовірності банкрутства У.Бівера, всі підприємства з обраної групи мали ознаки кризового стану і перспективи банкрутства протягом 1-5 років. За коефіцієнтами модифікованої формули Z-рахунку Е.Альтмана, підприємства цієї ж групи протягом останніх 10 років майже не мали жодних ознак прогнозованого банкрутства. За методом Ліса, майже всі підприємства, окрім тих, що вже визнано банкрутами, мають позитивні значення оціночних показників щодо відсутності ознак майбутнього банкрутства. І розрахунки комплексного показника прогнозування банкрутства за методикою О.Терещенка також не вказали на наявність у підприємств-виробників електродвигунів кризових проявів у їх господарській діяльності. Лише за критеріями прибутковості та динаміки обсягів продажу продукції, а також за окремими показниками зміни фінансового стану констатовано наявність кризових процесів на всіх підприємствах досліджуваної групи.

**Основні індикатори кризового стану вітчизняних підприємств з
виробництва електродвигунів за період 2003-2014 рр.**

Назва підприємства	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ОЦІНКА НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ЗА КОЕФІЦІЄНТОМ У.ВІБЕРА												
ВАТ «Дніпропетровський електромеханічний завод»	-0,184	-0,214	3,808	-0,228	-0,841	2,493	0,141	0	0	0	0	0
ПАТ «Завод «Електродвигун»	-0,039	-0,006	-0,020	-0,051	-0,001	-0,015	0,007	-0,006	-0,005	-1,332	0	0
ПАТ «Ужгородський завод «Електродвигун»	0	0	0	0	0	0	0,034	0	0	0	1,468	1,4312
ПАТ «Електромашина»	-0,155	-0,042	-0,069	-0,071	0,639	0,070	0,103	0,102	0,159	0,190	0,152	0,136
ПАТ «Електромотор»	0,137	0,070	0	1,314	0,438	-0,016	0,894	1,023	-0,045	0,371	0,003	0,002
ТДВ «Першотравневий електромеханічний завод ім. К. Маркса»	-0,495	0,227	-0,191	-0,305	-0,364	-0,119	-0,287	0,028	-0,356	-0,325	-0,315	-0,283
ПАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш»	-0,360	-0,131	-0,142	-0,143	0,096	-0,043	-0,062	-0,005	-0,014	-0,039	-0,031	-0,027
ОЦІНКА ІМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ЗА МОРДИФІКОВАНИМ КОЕФІЦІЄНТОМ Z- РАХУНКУ Е. АЛЬТМАНА												
ВАТ «Дніпропетровський електромеханічний завод»	1,445	2,214	7,201	1,878	3,078	4,316	2,671	0	0	0	0	0
ПАТ «Завод «Електродвигун»	1,822	1,397	2,991	0	10,657	3,286	2,565	2,930	3,070	12,151	150,691	138,63
ПАТ «Ужгородський завод «Електродвигун»	18,032	9,087	6,479	5,892	4,929	4,694	6,226	10,878	33,014	52,723	32,916	29,953
ПАТ «Електромашина»	2,813	1,817	2,767	3,177	4,044	1,970	2,149	2,232	2,813	3,257	3,217	2,927
ПАТ «Електромотор»	3,799	5,422	8,134	7,221	4,832	4,870	5,933	9,447	6,582	6,542	4,833	4,398
ТДВ «Першотравневий електромеханічний завод ім. К. Маркса»	4,144	4,328	3,988	3,147	3,169	3,149	2,792	3,985	3,292	3,395	3,617	3,327
ПАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш»	2,674	2,401	2,705	3,001	2,624	1,731	1,872	2,088	5,646	1,592	1,589	1,461
ОЦІНКА ІМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ЗА МОДЕЛЛЮ ЛІСА												
ВАТ «Дніпропетровський електромеханічний завод»	0,041	0,060	0,050	0,055	0,048	0,090	0,090	0	0	0	0	0
ПАТ «Завод «Електродвигун»	0,042	0,055	0,052	0	0,044	0,055	0,064	0,062	0,067	0,072	0,426	0,387
ПАТ «Ужгородський завод «Електродвигун»	0,080	0,068	0,069	0,075	0,080	0,086	0,095	0,115	0,179	0,230	0,185	0,172
ПАТ «Електромашина»	0,051	0,038	0,052	0,057	0,087	0,078	0,080	0,099	0,101	0,113	0,122	0,111
ПАТ «Електромотор»	0,067	0,072	0,087	0,087	0,075	0,064	0,082	0,110	0,083	0,096	0,077	0,070
ТДВ «Першотравневий електромеханічний завод ім. К. Маркса»	0,076	0,101	0,097	0,086	0,095	0,094	0,083	0,102	0,092	0,093	0,099	0,091
ПАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш»	0,059	0,076	0,075	0,073	0,067	0,063	0,068	0,074	0,090	0,055	0,059	0,053
ОЦІНКА ЗНАЧЕННЯ ДИСКРИМІНАТНОЇ ФУНКЦІЇ за О. ТЕРЕЩЕНКОМ												
ВАТ «Дніпропетровський електромеханічний завод»	5,044	7,094	7,104	6,083	30,964	178,717	260,305	0	0	0	0	0
ПАТ «Завод «Електродвигун»	6,742	2,773	8,140	0	60,538	8,054	6,355	6,371	7,488	133,839	446,885	406,665
ПАТ «Ужгородський завод «Електродвигун»	81,513	118,530	151,817	296,963	175,305	120,401	44,003	54,305	120,203	166,830	91,449	83,21
ПАТ «Електромашина»	11,637	5,686	10,198	20,011	16,209	5,112	8,640	8,500	8,175	8,165	8,717	7,845
ПАТ «Електромотор»	15,918	27,901	57,563	42,960	20,373	25,433	28,934	77,814	49,582	33,873	21,117	19,427
ТДВ «Першотравневий електромеханічний завод ім. К. Маркса»	17,674	21,699	20,864	16,483	15,114	13,922	15,302	21,769	21,135	22,318	24,224	22,043
ПАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш»	15,893	12,799	13,834	14,465	8,672	5,401	6,970	8,990	13,402	6,567	8,444	7,68

Джерел.: Розраховано автором за даними звітності підприємств

У розділі 3 «Формування системи організаційно-економічного забезпечення антикризової діяльності підприємств із виготовлення електродвигунів» запропоновано склад робіт щодо економічного забезпечення антикризової діяльності таких підприємств і визначено взаємопов'язаність їх виконавців, розроблено технологію впровадження системи організаційно-економічного забезпечення антикризової діяльності на вітчизняних електротехнічних підприємствах, а також оцінено ефективність упорядкування забезпечення їх протикризових дій.

На основі аналізу фінансово-економічних показників підприємств за традиційними методикам, у їх порівнянні з результатами розрахунків із

застосуванням спеціалізованих методів та моделей, встановлено неефективність протикризових дій підприємств у зв'язку із відсутністю адекватних систем та механізмів забезпечення їх антикризової діяльності в цілому. Для вирішення цієї проблеми у складі структурних підрозділів підприємств запропоновано створювати групи виконавців відповідних робіт. Розроблено технологію створення таких підрозділів. Формалізовано процедури впровадження даної системи забезпечення протикризових робіт. Розроблено алгоритм оцінювання ефективності і результативності впровадження складових забезпечення антикризової діяльності (рис. 4).

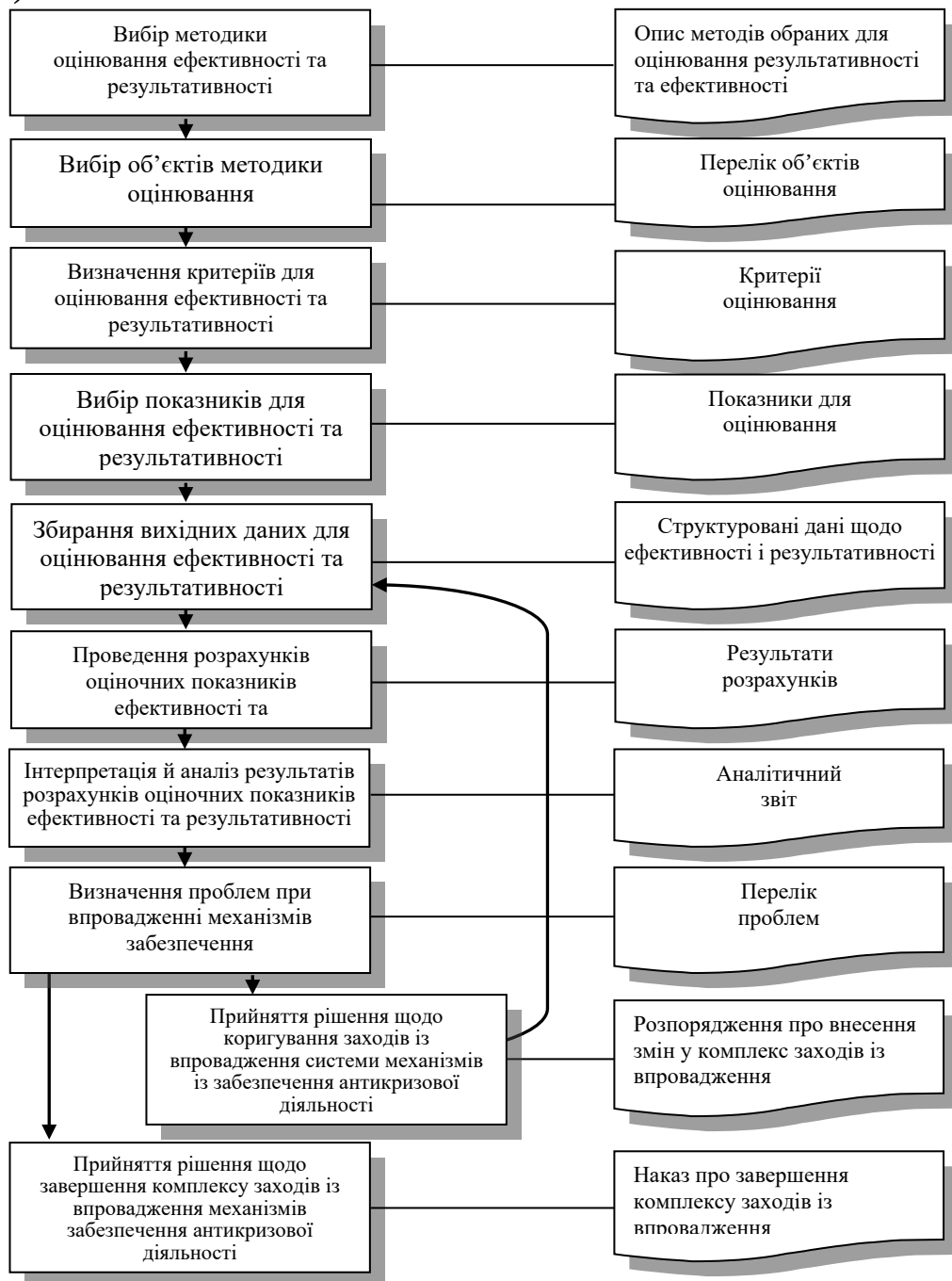

Рис. 4 Узагальнений алгоритм оцінювання ефективності й результативності впровадження механізмів антикризової діяльності

Джерело: розроблено автором

Для забезпечення достовірності та об'єктивності оцінювання результативності впровадження складових організаційно-економічного забезпечення протикризкової діяльності, побудовано систему оціночних показників і запропоновано розрахункові методи їх визначення. Рекомендовано здійснювати оціночні процедури у розрізі створюваних складових: ресурсного забезпечення антикризових робіт, моніторингу виконання цих робіт, а також їх інформаційно-логістичного обслуговування. В якості базових індикативних показників рекомендовано використовувати суми ефектів за вказаними складовими (рис. 5).

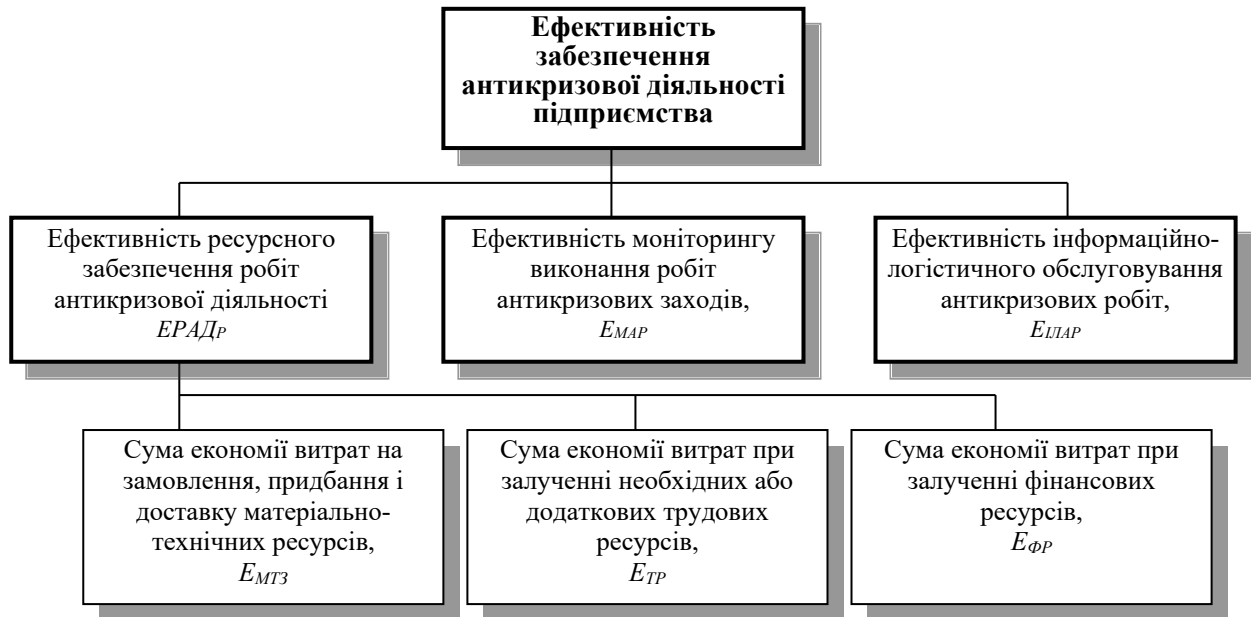

Рис. 5 Система базових показників і індикаторів для оцінювання ефективності організаційно-економічного забезпечення антикризової діяльності підприємства

Джерело: розроблено автором

У роботі запропоновано показник ефективності ресурсного забезпечення робіт у сфері антикризової діяльності підприємства ($ЕРАД$) визначати за формулою:

$$ЕРАД_p = ЗРАД_{МТЗ} + С_{ЗБК} - ВСРАД_{МТЗ} - ВПМ_{ТР} - ВБР_{ТР} - ВОД_{ТР} - ВСП_{ТР} - ВПЗ_{ФР} - ВБК_{ФР} - ВВК_{ФР} - ВСК_{ФР}, \quad (1)$$

де $ЗРАД_{МТЗ}$ – сума затрат на матеріально-технічні ресурси для антикризових заходів (грн); $С_{ЗБК}$ – сума збитків (ризиків) від настання прогнозованих кризових ситуацій, що своєчасно упереджені; $ВСРАД_{МТЗ}$ – витрати, пов'язані з утриманням персоналу МТЗ антикризової діяльності (оплата праці, нарахування на неї, забезпечення робочих місць тощо), резерви ресурсів на випадок нештатних (кризових) ситуацій (грн); $ВПМ_{ТР}$ – витрати на розроблення і затвердження «Плану заходів щодо мобілізації трудових ресурсів для виконання термінових антикризових робіт»; $ВБР_{ТР}$ – витрати на формування і підтримання бази «резерву персоналу»; $ВОД_{ТР}$ – витрати на оповіщення і доставку персоналу, що виконує протикризові роботи, до робочих місць; $ВСП_{ТР}$ – витрати на виплати (частина заробітної плати або соціальні компенсації) персоналу, що знаходиться у базі резерву виконання протикризових робіт; $ВПЗ_{ФР}$ – витрати на розроблення і затвердження «Плану фінансового забезпечення антикризових заходів»; $ВБК_{ФР}$ – витрати на формування і підтримання кредитних ресурсів банківських установ; $ВВК_{ФР}$ – різниця між сумами оплати відсотків за кредит по отримуваним кредитним ресурсам, в кризовій і нормальній (стандартній) ситуації; $ВСК_{ФР}$ – додаткові витрати підприємства на страхування фінансових ризиків неповернення кредиту банку.

Ефективність від проведення моніторингу антикризових робіт (E_{MAP}) можна визначити на основі формули (2):

$$E_{MAP} = C_{ЗБИМ} - (ВОП_{МАР} + ВПС_{МАР}), \quad (2)$$

де $C_{ЗБИМ}$ – сума збитків, що отримує підприємство від несвоєчасного надання даних про хід виконання протикризових робіт; $ВОП_{МАР}$ – витрати на організацію проведення моніторингу протикризових робіт (розроблення і затвердження планів та інструкцій спостережень, доведення їх до виконавців, інструктаж щодо проведення моніторингу тощо); $ВПС_{МАР}$ – витрати на проведення спостережень і підготовку звітів (заробітна плата виконавців, соціальні внески, витрати на утримання робочих місць виконавців тощо).

Ефект від раціонально організованого інформаційно-логістичного обслуговування антикризової діяльності доцільно розраховувати з наступною формулою (3):

$$E_{ЛПАР} = (TP_{AD} - TA_{AD}) * (GPP_{AD} + GBPM_{AD}) - ДВПА_{AD}, \quad (3)$$

де TP_{AD} – трудомісткість ручних робіт з антикризової діяльності, що заміщуються автоматизованими процесами (нормо-годин); TA_{AD} – трудомісткість автоматизованого виконання операції з антикризової діяльності, яка замінює ручну (нормо-годин); GPP_{AD} – годинна розцінка на виконання ручних операцій з антикризової діяльності, що заміщуються автоматизованими (грн); $GBPM_{AD}$ – годинна сума витрат на підтримання робочого місця, де заміщуються ручні операції автоматизованими (грн.); $ДВПА_{AD}$ – додаткові витрати на підтримання автоматизованих систем, що дозволяють автоматизувати ручні операції.

Результативність упровадження системних елементів забезпечення антикризової діяльності оцінювалась на основі показників господарської діяльності ПАТ «Електромашина», ПАТ «Електромотор» і ПАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш» у формі дослідно-експериментального моделювання ситуацій.

Таблиця 2

Показники результативності функціонування складових системи забезпечення антикризової діяльності підприємств, що виготовляють електродвигуни в Україні

Назва показника за напрямками забезпечення	ПАТ «Електромашина»	ПАТ «Електромотор»	ПАТ "Харківський електротехнічний завод "Укрелектро- маш"
Результативність замовлення, придбання і доставка матеріально-технічних ресурсів, $E_{MTЗ}$	1980,12	1803,92	541,48
Результативність залучення необхідних або додаткових трудових ресурсів, $E_{ТР}$	5749,89	-1393,42	3525,34
Результативність залучення фінансових ресурсів, $E_{ФР}$	1007,06	92,69	409,17
Результативність моніторингу виконання робіт антикризової діяльності, $E_{МАР}$	688,32	-64,63	360,33
Результативність інформаційно-логістичного обслуговування антикризових робіт, $E_{ЛПАР}$	-35,69	-21,92	-5,97
Загальна результативність функціонування системи забезпечення	9389,7	416,64	4830,35

Джерело: розраховано автором за даними підприємств

Результати розрахунків показали достатню ефективність функціонування системи забезпечення антикризової діяльності за напрямом матеріально-технічного постачання ресурсів (E_{MT3}) і залучення фінансових ресурсів ($E_{ФР}$) на всіх підприємствах. При залученні трудових ресурсів ($E_{ТР}$), а також здійсненні моніторингу виконання робіт антикризової діяльності ($E_{МАР}$) можуть виникнути збитки у ПАТ «Електромотор». Прогнозування результативності витрат на інформаційно-логістичне обслуговування антикризових робіт вказує, що даний напрям може бути ефективним за умови автоматизації понад 25% ручних робіт.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичні узагальнення і запропоновано нове вирішення наукового-практичного завдання щодо формування систем забезпечення ефективної антикризової діяльності вітчизняних промислових підприємств. Основні науково-прикладні результати дослідження дозволили зробити такі висновки:

1. Дослідження наукових публікацій з теорії антикризового менеджменту і антикризової діяльності дозволило встановити, що на поточний момент відсутнє однозначне розуміння сутності процесів протидії кризовим явищам та відбувається необґрунтоване застосування різних за значенням понять із цих теорій як синонімічних. На цій основі визначено за необхідне відокремити теоретичну складову антикризового управління від аналогічної основи антикризової діяльності в цілому, що характеризується вищим рівнем теоретичного узагальнення. Для вирішення проблем, що утворилися на теоретичному полі антикризового менеджменту і антикризової діяльності, а також для потреб чіткої ідентифікації процесів забезпечення антикризової діяльності підприємств, на основі етимологічного упорядкування поняття «діяльність», «механізм», «забезпечення діяльності», уточнено дефініції «діяльність підприємства», «антикризова діяльність підприємства», надано тлумачення поняття «механізм антикризової діяльності» підприємства. Пояснено зв'язок цих дефініцій із супутніми поняттями: «система», «організація», «підприємство».

2. Дослідження методів діагностики параметрів кризових процесів на підприємствах, а також способів визначення ефективності протидії кризовим явищам, дозволило структурувати загальну сукупність діагностичного та оціночного інструментарію даних процесів за ступенем диференціації об'єкта діагностики і поточності отримуваного результату на групи: 1) діагностики за окремими самостійними показниками та неформальними індикаторами; 2) оцінювання кризових процесів за певними напрямками; 3) діагностика і оцінювання параметрів на основі інтегральних показників. Для кожної із виділених груп визначено перелік оціночних і діагностичних показників та обрано раціональні методи оцінювання й інтерпретації.

3. На основі розподілу різноспрямованих процесів антикризового управління і антикризової діяльності визначено базові процедури забезпечення виконання протикризових робіт на підприємстві. На цій основі встановлено раціональні технології виконання, напрями протікання цих процесів, а також суб'єктів, що відповідають за виконання антикризових дій. З метою упорядкування

здійснення робіт із забезпечення антикризової діяльності підприємствам запропоновано внутрішню організацію відповідної забезпечуючої системи із виокремленням її складових, завдань, функцій та структури. Запропоновано опис упорядкованих процедур із забезпечення антикризової діяльності підприємства.

4. Діагностика поточного стану та тенденцій розвитку підприємств, що виготовляють електродвигуни в Україні, дозволила встановити суттєву залежність національної економіки від результативності діяльності цих підприємств, а також підприємств галузі електротехнічного машинобудування від темпів модернізації (механізації, автоматизації та електрифікації) у сферах виробництва та побуті, на що вказує динаміка обсягів виготовлення електродвигунів у контексті обсягів виробництва продукції машинобудування і технічного переозброєння. Виявлено негативну тенденцію скорочення обсягів номенклатури продукції електротехнічного машинобудування у зв'язку із обмеженням доступу українських підприємств на ринки держав СНД, а також значним скороченням обсягів модернізації промислового виробництва на ґрунті спаду у вітчизняній економіці.

5. Поглиблений аналіз результативності функціонування підприємств електротехнічного машинобудування дозволив установити значні масштаби збитковості, які особливо проявляються на експортоорієнтованих підприємствах. Це відбувається у зв'язку із суттєвим скороченням внутрішнього і, особливо, закордонного попиту на вітчизняну електротехнічну продукцію, зменшенням обсягів виробництва товарів, що у своїй конструкції використовують електродвигуни, збільшенням кредиторської та дебіторської заборгованості, підвищенням цін на сировину, матеріали, енергоресурси, напівфабрикати та комплектуючі, входженням на ринок України більш дешевої імпоротної продукції, втратою платоспроможних ринків збуту тощо.

6. На основі отриманих оціночних даних про результативність функціонування підприємств електротехнічного машинобудування, що виготовляють електродвигуни, здійснено оцінювання ефективності здійснення антикризової діяльності на цих підприємствах. За результатами даного оцінювання визначено, що антикризова діяльність взагалі і антикризове управління зокрема, здійснюються на підприємствах даної галузі безсистемно, необґрунтовано і без необхідного організаційно-економічного забезпечення. Зокрема, не здійснюється накопичення ресурсів для забезпечення ризикованих операцій. Також відсутня необхідна координація протикризових заходів на різних рівнях їх підготовки та виконання.

7. Визначення базових процесів антикризової діяльності, а також формування цілей, завдань і функцій забезпечення протикризових заходів, дозволили встановити раціональну ієрархію суб'єктів, що забезпечують таку діяльність на підприємстві, побудувати внутрішню організаційну структуру підрозділів із даного забезпечення. На основі загальної моделі внутрішньої організації будови підрозділів із забезпечення антикризової діяльності, а також залежно від пріоритетів делегування функцій окремим підрозділам підприємства, запропоновано варіанти організаційно-структурної будови при повній централізації і повній децентралізації цих функцій.

8. Потреба у прикладному застосуванні теоретико-методичних розробок

стосовно організаційного забезпечення антикризової діяльності підприємств спонукала до розробки технології імплементації систем і механізмів забезпечення такої діяльності. У сукупності процесів із впровадження даної системи забезпечення особливу увагу приділено розробленню та опису спеціального алгоритму оцінювання ефективності й результативності створення відповідних системних механізмів забезпечення протикризових дій.

9. Розроблений алгоритм оцінювання результативності створення системних механізмів забезпечення антикризової діяльності на підприємстві надав можливість побудувати систему оціночних показників й індикаторів, а також розробити розрахункові методи їх застосування. Для дослідно-експериментального моделювання сум витрат і економії при створенні відповідних систем забезпечення запропоновано визначати в якості індикаторів суми ефектів від ресурсного забезпечення антикризових робіт, моніторингу виконання цих робіт, а також інформаційно-логістичного обслуговування протикризових робіт. На основі цих індикаторів результативності визначено раціональні способи імплементації, а також обмеження щодо впровадження відповідних елементів системи забезпечення антикризової діяльності на ПАТ «Електромашина», ПАТ «Електромотор», ПАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш». Основним обмеженням при здійсненні запропонованих робіт став рівень трудомісткості ручних операцій, що автоматизуються на рівні не менше 25%.

ПЕРЕЛІК ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

у наукових фахових виданнях:

1. *Терентьєва О.В.* Теорія формування антикризових заходів / О.В.Терентьєва // Экономика Крыма: науч.-практ. журнал .- № 28, 2009. – С. 75-78. (0,5 д.а.)

2. *Терентьєва О.В.* Оцінювання стійкості функціонування підприємств /О.В.Терентьєва, Н.В. Шевчук // Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ : зб. наук. праць. Вип. 4.(28) 2011. – С. 31-34. (0,5 д.а., особисто автору – 0,3 д.а.: проаналізовано методи оцінки стабільності діяльності підприємства, визначені критерії оцінки рівня стійкого розвитку підприємства)

3. *Терентьєва О.В.* Економічна природа антикризової діяльності підприємства / О.В.Терентьєва // Стратегія економічного розвитку: Зб. наук. праць. Вип. 31. – К.: КНЕУ, 2012. – С.160-169. (0,7 д.а.)

4. *Терентьєва О.В.* Основні процеси імплементації складових організаційно - економічного забезпечення антикризової діяльності підприємства [Електронний ресурс] / О.В.Терентьєва // Ефективна економіка. - 2015. № 4. – С. 31-34. (0,5 д.а.) Режим доступу: <http://economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3998>

5. *Терентьєва О.В.* Масштаби та глибина кризових процесів на підприємствах з виробництва електродвигунів в Україні / О.В.Терентьєва // Стратегія економічного розвитку: Зб. наук. праць. Вип. 36. – К.: КНЕУ. 2015. – С.183-193. (0,9 д.а.)

6. *Терентьєва О.В.* Масштаби кризових процесів у сфері виробництва електродвигунів/ О.В. Терентьєва // Економіка та держава: міжнар. наук-практ. журнал - 2015, №6. - С. 126–128 (0,5 д.а.)

у науковому фаховому виданні, яке включено до міжнародних наукометричних баз:

7. *Терентьєва О.В.* Основні складові механізму забезпечення антикризової діяльності на підприємств / О.В.Терентьєва // Бізнес - Інформ (Ulrichsweb Global Serials Directory (США), Research Papers in Economics (США), РИНЦ (РФ), Index Copernicus (Польща), Directory of Open Access Journals (Швеція), CiteFactor (США), Academic Journals Database (Швейцарія), GetInfo (Німеччина), BASE (Німеччина), OpenAIRE (Європейський Союз), SUNCAT Union Catalogue (Велика Британія) Research Bible (Японія)). - № 5, 2014. – С. 311-316. (0,5 д.а.)

в інших наукових виданнях:

8. *Терентьєва О.В.* Методичні аспекти забезпечення стану фінансової безпеки підприємства / О.В.Терентьєва // Економіка підприємства: теорія та практика : зб. мат. IV Міжнар. наук.-практ. конф. 12 жовтня 2012р. – К.: КНЕУ, 2012. – С. 324-326. (0,2 д.а.)

9. *Терентьєва О.В.* Комунікативні бар'єри в процесі проведення бізнес-тренінгів на підприємстві / О.В.Терентьєва // Тренінгові технології в освіті та бізнесі: досвід і перспективи застосування: зб.мат. Всеукраїнської наук.-практ. інтернет- конф. 18-21 лютого 2013 р.- К.: КНЕУ. – С. 82-84. (0,2 д.а.)

10. *Терентьєва О.В.* Функціональне спрямування складових забезпечення антикризової діяльності / О.В.Терентьєва // Економіка підприємства: теорія та практика : зб. мат. V Міжнар. наук.-практ. конф. 10 жовтня. 2014 р. – К.: КНЕУ, 2014. – С.374-377. (0,2 д.а.)

11. *Терентьєва О.В.* Поточний стан та тенденції розвитку підприємств з виробництва електродвигунів в Україні / О.В.Терентьєва // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта : зб. мат. XXII Міжнар. наук.-практ. конф. 20-22 травня. 2015 р. – Х.: НТУ «ХП». – С.241 (0,1 д.а.)

12. *Терентьєва О.В.* Технологія створення системи забезпечення антикризової діяльності підприємства / О.В.Терентьєва // Модернізація національної економіки: зміни в умовах кризи: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 15-16 травня 2015 р. – Херсон: ХДУ, 2015. – С.78-79 (0,1 д.а.)

13. *Терентьєва О.В.* Особливості організації забезпечення антикризової діяльності підприємств електротехнічного машинобудування / О.В. Терентьєва // Сучасні аспекти розвитку світової економіки під впливом глобалізації: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 22-23 травня 2015 року – Одеса: ЦЕДР, 2015. - С.457. (0,1 д.а.)

АНОТАЦІЯ

Терентьєва О.В. Організаційно-економічне забезпечення антикризової діяльності підприємств (за матеріалами підприємств з виробництва електродвигунів України) – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Київ, 2015.

Дисертацію присвячено узагальненню теоретичних засад протидії кризовим процесам у виробничій сфері та розробці прикладного інструментарію щодо формування систем забезпечення ефективної антикризової діяльності вітчизняних промислових підприємств.

В роботі досліджено економічну сутність і процеси антикризової діяльності підприємства. Здійснено аналіз методів визначення параметрів та ефективності оцінювання даної діяльності і запропоновано їх структуру для цілей діагностики активності антикризової діяльності. Визначено раціональні технології виконання робіт із забезпечення антикризових дій на підприємстві.

На основі фактичних даних встановлено поточний стан і динаміку основних показників розвитку вітчизняних підприємств із виготовлення електродвигунів. Проведено аналіз показників підприємницької діяльності і оцінено результативність антикризової діяльності цих підприємств.

В дисертації запропоновано систему організаційно-економічного забезпечення антикризової діяльності підприємств–виробників електродвигунів в Україні. На основі цього розроблено технологію впровадження даної системи на вітчизняних електротехнічних підприємствах. Зроблено прогноз результативності функціонування складових системи забезпечення протикризових дій на підприємствах.

Ключові слова: система, механізм, ефективність, антикризова діяльність, антикризове управління, кризові процеси, забезпечення антикризової діяльності.

АННОТАЦИЯ

Терентьева А.В. Организационно–экономическое обеспечение антикризисной деятельности предприятий (на материалах предприятий по изготовлению электродвигателей Украины)– Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – Экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана», Киев, 2015.

В работе на основе результатов исследования дифференцированных аспектов теории и методов антикризисного менеджмента, определена экономическая сущность антикризисной деятельности и выделены её основные составляющие, предложены уточнения понятия «антикризисная деятельность», предложена трактовка дефиниций «механизм антикризисной деятельности» и «обеспечение антикризисной деятельности». На основе результатов исследования методов и методических подходов к определению параметров и эффективности осуществления антикризисной деятельности предприятий, проведена структуризация данного инструментария по степени дифференциации объектов диагностики.

В процессе рационализации технологий выполнения работ по обеспечению антикризисных мероприятий на предприятии, с целью упорядочивания последовательности их выполнения, в соответствии с внутренней структуризацией системы, проведено организационное проектирование данной системы и выделены для нее задания, функции, структура.

Исследование текущего состояния и тенденций развития предприятий,

которые изготавливают электродвигатели в Украине, позволило выявить значительные масштабы их убыточности, которая в последнее время особо проявляется, на экспортоориентированных предприятиях. Оценена эффективность антикризисной деятельности предприятий, изготавливающих электродвигатели, выявлены недостатки антикризисного менеджмента на них. Выявлено, что антикризисная деятельность в целом, и антикризисное управление в частности, осуществляются на данных предприятиях бессистемно и без необходимого организационно-экономического обеспечения.

На основе разработанной общей модели организации системы обеспечения антикризисной деятельности предложено внутреннее организационное построение структурных подразделений по обеспечению данной деятельности в зависимости от приоритетов реализации антикризисных мероприятий, степени делегирования функций, обязанностей и ответственности данным подразделениям предприятия, предложены варианты организационно-структурной модели этих подразделений при полной централизации и децентрализации выполнения их функций.

В работе предложено технологию внедрения системы организационно-экономического обеспечения антикризисной деятельности на электротехнических предприятиях, а также рассчитано прогнозную эффективность формирования и упорядочивания процессов экономического обеспечения противокризисных действий на предприятиях по производству электродвигателей.

Ключевые слова: система, механизм, эффективность, антикризисная деятельность, антикризисное управление, кризисные процессы, обеспечения антикризисной деятельности.

ABSTRACT

Terentyeva O.V. The organizational and economic providing of anti-crisis activity of enterprises (on the materials of engine manufacturing enterprises of Ukraine) – Manuscript.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Candidate of economic sciences on specialty 08.00.04 Economy and Management of Enterprises (by the types of economic activities). - SHEE «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman», Kyiv, 2015.

The dissertation is devoted to generalization of the theoretical principles of counteraction to crisis processes in the production sphere and development of applied tools concerning formation of systems of ensuring effective anti- crisis activity of the domestic industrial enterprises.

The economic essence and processes of the enterprise anti-crisis activities were investigated in this paper. Analysis of methods for these activities parameters definition and assessment efficiency was conducted, their structuring for the purpose of the anti-crisis activities diagnostics was offered. Rational technologies of anti-crisis actions at the enterprise were defined.

On the basis of actual data, current condition and trends of the Ukrainian engine manufacturing enterprises development were established. Analysis of business activities indicators was conducted, efficiency of these anti-crisis corporate activities was assessed.

The dissertation, on the basis of methodological works, offers business provision of

anti-crisis corporate activities for engine manufacturers. A technology for implementing a system of business provision of anti-crisis activities on electrical engine manufacturing enterprises was developed on this basis.

The system of organizational and economic ensuring of anti-crisis activity of producers of electric motors is offered in the dissertation. The technology of introduction of this system at the domestic electric technique enterprises was developed on these bases. The forecast of productivity of functioning of components of system of ensuring anti-crisis actions at the enterprises is made.

Keywords: system, mechanism, efficiency, anti-crises activity, anti-crisis management, crisis processes, providing of anti-crisis activity